

ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ТЕХНОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОЦЕСІ ГАРАНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Власенко Т.А., доктор економічних наук, професор,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9515-2423>

Ревенко О.В., кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0110-7291>

У сучасних умовах воєнного стану більшості регіонів України притаманний занепад багатьох галузей економіки, зокрема агропродовольчого сектору. Український агробізнес ще на початку військової агресії росії почав втрачати значну частину підприємств і їхнього земельного фонду, бо їм не вдалось ні втриматись на ринку, ні переформатувати свої бізнес-процеси під нові умови, ні реалізувати заходи щодо послаблення загроз їх економічній безпеці. Підприємства, що працюють, мають ще швидше пристосуватися до процесів цифровізації, специфічних умов праці, а також коригувати стратегію економічного розвитку з урахуванням безпекових питань і посилення попиту на інноваційні продукти у всьому світі. Тож такі реальні умови вимагають відкоригованих підходів не тільки у плануванні товарної стратегії, а й у застосуванні цифрових технологій в управлінні витратами, здійсненні продажу, управлінні якістю та розробленні інноваційних продуктів.

Найбільш розповсюдженими серед підходів до розуміння змісту управління економічною безпекою підприємства є розгляд його організації через утворення певного співвідношення стратегічних ресурсів та оптимізації виконуваних функцій, в основу якого покладено, зокрема, підприємницькі здібності і можливості, спрямовані на виявлення, послаблення та, за можливості, недопущення загроз стійкому стану суб'єкта господарювання [1-3]. Альтернативним підходом є розгляд гарантування безпеки підприємств з позиції ефективної технологізації або проведення інжинірингу бізнес-процесів [4, 5].

Зважаючи на тривалий воєнний стан, економіка більшості сільськогосподарських підприємств є нестійкою, що, своєю чергою, спричиняє неплатоспроможність, погіршення фінансових показників, виснаження власних джерел фінансування. Це призводить до незапланованих втрат і нездатності підприємства досягнути необхідних фінансових результатів, особливо за необхідності внесення змін в організацію та реалізацію виробничої діяльності в нових умовах. У цьому разі своєчасне оцінювання можливостей технологічного менеджменту в процесі гарантування економічної безпеки може стати значним кроком на шляху до запобігання фінансових загроз і захисту фінансових втрат сільськогосподарського підприємства.

Чому для гарантування економічної безпеки суб'єкта господарювання доцільно спиратися на напрацювання у сфері технологічного менеджменту? Як зазначають науковці [4, с. 81], основою сучасних систем менеджменту є технологія, бо саме вона є безпосереднім інструментом упровадження змін, процесів у підсистемах підприємствах, а отже здатна трансформувати, змінити та оптимізувати всі процеси, що особливо актуально для агропідприємств.

Розпочинається оцінювання стану економічної безпеки аграрного підприємства з аналізу економічних відносин (фактичних чи запланованих, потенційних) і господарських операцій аграрного підприємства. Звертати увагу треба на стейкхолдерів, їх ділову репутацію, досвід електронної комерції тощо. Слід моніторити зміни законодавства, що стосуються регулювання бізнесу. На цьому ж етапі доцільно проаналізувати технологічні й ринкові тенденції, які простежуються в агропродовольчій сфері, і зрозуміти, як саме вони впливатимуть на діяльність досліджуваного підприємства (зміни цін, динаміка та зміна структури попиту, асортименту, питання логістики, впровадження безвідходних технологій тощо).

На основі первинної інформації можна зробити висновок щодо потенціалу аграрного підприємства та специфіки його технологічного менеджменту. У сучасних умовах коригуються напрями економічної політики, а отже слід відстежувати наявний інструментарій податкового регулювання

цифрового розвитку, оцінити технологічну інфраструктуру в країні базування бізнесу.

Найчастіше згаданий інструментарій зведено до заходів податкового, фінансового та правового характеру. Причому одні й ті ж цілі можна досягати як окремим інструментом, наприклад податковим, так і іншим, або з одночасним їх застосуванням. Найскладнішим у сучасних умовах є створення передумов для розвитку систем транскордонної електронної комерції та якісний захист прав користувачів елементами електронної комерції. Бо таке нормативно-правове забезпечення має відбуватись у межах процесів, які мають відбуватися не автономно, а в контексті імплементації щодо Угоди про асоціацію [6], що спрямоване на формування Єдиного цифрового ринку. Наступним кроком під час оцінювання стану економічної безпеки аграрного підприємства на засадах технологічного менеджменту є аналіз джерел виникнення ризиків.

Відповідно до випадків свого прояву, зовнішні джерела виникнення ризиків і загроз економічній безпеці аграрних підприємств тісно пов'язані з особливостями розвитку агропромислової сфери. З одного боку, такі чинники є взаємозалежними, часто зумовлюють один одне, але, з іншого – вони також і автономні. Взаємозалежність таких ризиків визначається складними підпорядкованими зв'язками, що характерні для країни, регіону, відповідної галузі та підприємства. Автономність проаналізованих ризиків і загроз під час аналізу конкретного агропідприємства залежатиме від рівня свободи, який взагалі надає держава підприємствам, галузям і територіям, у яких вони здійснюють господарську діяльність, а також від структури та рівня витрат, які впливають через прояв певних ризиків і загроз. Звідси впливає пряма залежність між економічною безпекою аграрного підприємства України та його можливостями реагувати на виникнення зовнішніх і внутрішніх ризиків і загроз.

У разі відповідності стратегії стану середовища, слід продовжувати реалізацію такої стратегії економічного розвитку. У разі виявлення невідповідності, необхідно спрогнозувати можливі протиріччя з бізнес-середовищем, і залежно від результату, якщо протиріччя не є незворотними, можуть бути переглянуті

критерії контролю параметрів економічної безпеки або цілі економічного розвитку аграрного підприємства. Ці процеси виявляються не такими трудомісткими і складними, якщо управління супроводжується застосуванням розвинутої технологічної складової.

Висновки. Сьогодні агропродовольчий сектор України характеризується масштабністю кризових явищ, а аграрним підприємствам притаманні висока ризиковість і низька інвестиційна привабливість. У нестійких умовах виробники сільськогосподарської продукції найменш гнучкі в контексті релокації бізнесу та через брак фінансових ресурсів відкладають момент посилення технологічних аспектів управління. Покращити перспективи успіху в цих напрямках також здатний технологічний менеджмент, що враховує вплив будь-яких проваджуваних змін на параметри економічної безпеки аграрного підприємства.

Література:

1. Денисенко М.П., Третяк Є.В. Механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 59-63. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2018.12.59>
2. Суханова А.В. Основні складові та принципи економічної безпеки аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 2. С. 97-103. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-2-11>
3. Ярославський А.О. Формування механізму управління економічною безпекою підприємств: дис. ... д-ра філософії: 051 – економіка. Вінниця, 2020. 228 с.
4. Кириченко О. Концептуальні засади технологічного менеджменту та його значення в управлінні сучасними підприємствами. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 4(68). С. 75-83. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-75-83>
5. Дорощкевич Д.В., Литвиненко І.С. Аналіз викликів для менеджменту через активізацію застосування штучного інтелекту в діджитал суспільстві. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9870>
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.6>
6. Таптунова І., Казацька М. На шляху до Єдиного цифрового ринку ЄС: електронна комерція (Дослідження політики в контексті імплементації Додатку XVII-3 Угоди про асоціацію). URL: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/ucep_report_e-commerce_31.05.2021.pdf (дата звернення: 07.03.2024).